

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravljanje: Maribor, Marokova 5.
Telefon 2113.

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni račun štev. 10.603.

Cene inseratov: Cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.—

Drugače govorijo, drugače delajo.

»Kmeti list« se je razbohotil v pisanju o kmetu in kmetem stanju. Ne piše stvarnih programov niti dejansko izvršljivih načrtov, kako bi se dalo kmetu v resnici pomagati. Objavlja prazne bobneče besede, kakor tisti človek, ki lovi kaline na limanice. Kmetstvo poudarja, sebe pa misli. Na videz rešuje kmeta, v resnici pa hoče rešiti nekdanjo kmetijsko stranko, ki je sedaj sestavni del JNS v Sloveniji ter je prišla pri našem kmetu ob ves kredit.

Naši kmetje so prepametni in prepošteni, da bi šli takozvanim kmetiskim pokretam na limanice. Bridka preizkušnja jih je izučila, kako je bil slovenski kmet vedno udarjen, če je tem ljudem veroval. Odprl jim je uho pred 16 leti pri volitvah v ustavotvorno skupščino. In posledica? Samostojni kmetijci so zatajili svoj program, snedli vse obljube ter glasovali za nesrečno vidovdanske ustave, ki je ustvarila in ustalila v naši državi najskrajnejši centralizem z vsemi njegovimi usodnimi političnimi in zlasti gospodarskimi nasledki. Ako so nam danes v gospodarskem oziru vezane roke, hvala za to gre pretiranemu centralizmu bivše demokratske in kmetijske stranke.

Danes si tudi bivši demokrati in kmetijci brusijo jezike proti centralizmu kot velikemu zlu. Kdo pa je to zlo povzročil? Brez slovenskih demokratov in kmetijcev tega centralizma nikoli ne bi bilo. Z večjo odpornostjo bi se bila mogla boriti zoper gospodarsko krizo in naš kmet bi ne bil prišel v takšne stiske. Voditelji so se hoteli dokopati do visokih mest in bogatih plač ter so izkoristili za sebe politični položaj, ki so jim ga dali slovenski kmetje s svojimi volilnimi glasovi. Kmet je bil pozabljen, njegovi interesi izdani. Takrat se je zgodilo to, kar piše »Kmeti list« (19. avgusta) o »laži-prijateljih« kmeta: »Njih dela ne vodi ljubezen do kmeta, resnična ljubezen do naroda, ampak težnja po zavarovanju in pospeševanju lastnih pogostoma popolnoma protikmetiskih interesov in ciljev.«

Kar se je v začetku tretjega desetletja začelo, to je bilo v prvih letih sedanjega četrtega desetletja končano: pod diktatorskim režimom JNS je naš kmet dobil take gospodarske udarce ter prejel tako globoke rane, da mu preti popolno izkrvavljenje. In kdo je zopet imel vmes svojo nesrečno roko? Bivša kmetijska stranka, ki je voditelji so stopili v JNS ter v zvezi z demokrati tako reševali kmeta, da so ga dovedli ne samo do roba prepada,

marveč v globino prepada. »Kmeti list« je 12. avgusta zapisal v uvodniku ostre besede o »krvosesih«. Naj bi ta list resno preudaril, komu in katerim z največjo pravico veljajo te besede!

V svojem uvodniku z dne 19. avgusta »Kmeti list« zahteva to-le: »Kmet bodi sam svoj gospod, vsakdo pa, ki mu res hoče iskreno in pošteno pomagati, je lahko njegov svetovalec, ne pa njegov tiran.« Upravičena zahteva, katero pa so najmanj izpolnjevali gospodje okoli tega lista. Ni je bilo hujše tiranije nad našim kmetom, kot je bila tiranija JNS. Kmet je bil politično brezpraven in je prišel tudi v gospodarske stiske, pa ni smel odpreti ust v svojo obrambo. Če je le besedo spregovoril proti režimu, je dobil žig prevratnika in državnega nasprotnika. Ovakoli so ga, nalagali mu visoke globe, ga tirali po ječah. Zlasti ob občinskih vo-

litvah leta 1933 se je pokazalo, kako »sam svoj gospod« je kmet pod vladno JNS kmetijcev. Letošnje občinske volitve bodo kmetom dale priliko, da dajo primeren in potreben odgovor svojim takratnim kmetijskim in demokratskim tiranom.

Gospodje okoli »Kmetiskega lista«, Vam ni za slovenskega kmeta, Vam gre za Vas same. Niso Vam pred očmi kmetiski interesi, marveč širjenje Vašega liberalizma (lažnjivega svobodoumja). Zato pa bombastične besede, ki jih pišete v svojem listu, zvenijo tako, kakor da bi se hoteli norčevati iz kmeta. Bridke preizkušnje pa so našega kmeta izmodrile. Premotril je do dna politično igro teh ljudi, ki se hlinijo, kakor da bi bili edini zagovorniki kmetiske misli. Kdor drugače govori in drugače dela: njemu ni verjeti. Čim prej bo to spoznal tisti del slovenske kmečke mladine, ki še veruje praznim liberalno-kmetijskim frazam, tem boljše za njo in za vse ljudstvo.

IZ RAZNIH DRŽAV

Štajerski brezposelni zapeljani od komunističnih agentov v Španijo. Oblast na Zg. Štajerskem je odkrila obširno komunistično tihotapstvo z brezposelnimi. Najbrž je že bilo zvaljenih na stotine štajerskih brezposelnih rudarjev in plavžarjev za vstop v rdečo milico na Španskem. V Fohnsdorfu in v Zeltwegu, ki sta središči glede rudarstva ter plavžev, so ugotovili, da 80 delavcev ni prišlo po brezposelno podporo. Poizvedovanja so dognala, da so se priklatili na Zg. Štajersko komunistični agenti iz Čehoslovaške in so najeli brezposelne za komunistično milico v Španiji. Delavci so dobili vozne karte in denar in so se odpeljali preko Švice ter Francije v Španijo.

Vzglede vlečejo. V Nemčiji so raztegali pred nedavnim vojaško obvezno službo na dve leti. Vzglede Nemčije je podžgal Francoze, da hočejo tudi oni upejlati dve in polletni vojaški rok. Že nekaj dni stalno zaseda mešana vojaška komisija, sestavljena iz predstavnikov obeh zbornic. Glede potrebe podaljšanja vojaške službe so si edini vsi člani te komisije, različna mnenja so se pokazala le glede načina in meje tega podaljšanja.

Sprava med Cerkvijo in Hitlerjevim režimom v Nemčiji. Hitler je po Mussolinijem vzgledu zastavil vse moči, da je zavrl val boljšeizma in ga je prisilil, da ne upa javno dvigati glave in okuševati

ljudskih mas. Do kako nečloveških dejanj ter grozodejstev se lahko spozabijo nahujskane komunistične množice, kaže dan na dan več nego dovolj Španija z grozno državljansko vojno. Divjanje boljšeizma v Španiji in v Rusiji proti lastnim vodilnim pristašem je napotilo nemške škofe, da so izdali skupen pastirski list, v katerem je posebej podčrtana izjava, da je Cerkvi in državi v enaki meri na tem, da se ohranita evropska kultura in krščanski družabni red proti judovski boljšeovski nevarnosti. Na škofovski konferenci v Fuldi je bil imenovan odbor škofov, ki bo stopil v zvezo z vladno, da se premagajo težave, ki so ovirale sporazum med katoliško Cerkvijo in Hitlerjevim režimom. Upati je, da bo došlo do sprave med 25 milijoni nemških katolčanov in Hitlerjem. Na to spravo dela veliko tudi Mussolini, ki je Hitlerja prepričal, da je vendarle enkrat v korist evropskega miru in kulture, da Cerkev in vlada v Nemčiji složno sodelujeta v obrambo zoper največjega sovražnika krščanstva in katoliške Cerkve.

Dva tabora v Rusiji. Ko je dal diktator sovjetske Rusije postreliti pred kratkem Leninovo gardo, je bil prepričan, da je zavrl, če že ne zatrl nevarno gibanje v vseh slojih, ki hoče dvigniti na površje na Norveškem v pregnanstvu živečega Stalinovega največjega nasprotnika Trockega. S krvniškimi zamahom po vodilnih Trockijevih pristaših je dosegel Stalin ravno nasprotno! Rusija je danes razdeljena v dva tabora, ki se bosta klala med seboj. V enem taboru je Stalin z močni-

mi oddelki tajne policije ali čeke, ki nadaljuje z zapiranjem ter streljanjem trockistov, katerih že čaka po raznih ječah kakih 8000 na obsodbo. V drugem taboru so privrženci Trockega, ki so razpili to gibanje med najvišje uradništvo, generale in vojsko. Uprlo se je že nekaj polkov in je komaj uspelo, da so čekisti z aretacijami in s postrelom oficirjev začasno ukrotili upornike. Stalin je s svojimi krvniškimi čekisti toliko na boljšem, ker še ima v rokah oblast, katero izrablja za aretacije in streljanje nasprotnikov. Vstaja proti Stalinu najbolj divja v njegovi domovini, v Georgiji. Casopisje trdi, da se je Stalin v oklopnem vlaklu odpeljal v Georgijo, da bi lastnoročno za-trl upor.

Japonci izrabljajo splošno zmedo v Evropi v svojo korist. V času, ko je zaposlena Evropa sama s seboj in je njen pogled osredotočen v Španijo, in se v Rusiji borita dva tabora za vrhovno oblast, se približuje Japonska korak za korakom svojim ciljem na ozemlju vzhodne Azije. Japonci nameravajo skozi pokrajini Džehol in Suijan obkoliti zunanjo Mongolijo, ki je podložna sovjetski Rusiji. Japonska izrablja spretno napetost med evropskimi državami, ker je ne ovira ne Anglija in ne katera druga država pri njenem razmahu na Daljnem vzhodu. Japoncem je uspelo, da so v notrajnosti Mongolije

Millijonski dobiček v Mariboru!

Pri žrebanju državne razredne loterije dne 31. avgusta 1931 je zadela srečka št. 59.971 premijo v znesku 1.002.000 Din. Srečka je bila kupljena v bančni poslovalnici Bezjak v Mariboru. 1102

ustvarili režim, ki je čisto naklonjen njihovim načrtom. Vlada te pokrajine princ Teh je poprej kolebal med Moskvjo in japonsko prestolico Tokio, sedaj pa je čisto prestopil na japonsko stran. Japoncem gre za to, da bi dobili v svoje roke železnico, ki pelje iz Pekinga v Suijan in bi na ta način zabili klin med Kitajsko in pod sovjetskim vplivom stoječo zunanjo Mongolijo. V pokrajini Suijan, kjer so dose-daj mongolski poglavarji plačevali davek kitajski vladi v mestu Nanking, gradijo japonski inženjerji ceste, moste, radijopostaje itd., pa tudi barake, ki zglejajo, da bodo služile za stanovanja delavstva, v resnici pa bodo to vojašnice. Japonci so se že polastili trgovine med notrajno Mongolijo in Kitajsko. Japonci gledajo z največjim zadovoljstvom, kako besni Stalin v Rusiji proti trockistom in se niti ne zmeni za prodiranje Japoncev skozi Mongolijo proti Baikal-skemu jezeru in pro-in Altai pogorju. Japonci imajo lahko igro, ker je Stalin v sedanjem položaju prisiljen, da osigura zapadne meje sovjetske Rusije proti Poljski.

Vesti o pogajanjih za premirje in skupno vlado.

Med najljutejše divjanje državljanske vojne je bila vržena vest, da se vršijo med uporniki in levičarsko vlado v San Jean de Luzu pogajanja, kako bi se državljanska vojna vodila bolj človeško. Zopet drugo poročilo od 3. septembra trdi, da so v teku pregovori za premirje. Po sklepu premirja bi naj došlo do sestave vlade osebnosti iz obeh sedaj na smrt se pobijajočih taborov. Sedanji ministrski predsednik Giral bi naj tudi v novi vladi ostal na svojem mestu. V njegovo vlado bi vstopila oba glavna uporniška generala: Franco kot notrajni minister, Mola kot pravosodni minister.

Kako bo v resnici. — Želje pregnanega španskega kralja.

Očividno je, da bodo v državljanski vojni zmagali uporniki. Po zmagi in obračunu z rdečimi bo postal general Franco nekaj časa diktator, da se duhovi nekoliko pomirijo in vsaj delno popravi nepregledno opustošenje cele Španije. Pregnani španski kralj Alfonz upa, da bode prodrlo vprašanje zopetne vzpostavitve monarhije na Španskem v ospredje po zmagi nad boljševisznom in po preteku dobe vojaške diktature. General Franco in njegovi pristaši so baje za to, da bode španskemu ljudstvu dano na prosto, da se z glasovanjem odloči za monarhijo ali proti. Šele za slučaj, da bi Španci izglasovali monarhijo, bi bil ekskralj Alfonz pripravljen, da se povrne nazaj na španski prestol.

Srdito divjanje državljanske vojne na Španskem.

Položaj srdite državljanske vojne na Španskem se od našega zadnjega poročila bistveno ni spremenil do 4. septembra. Uporniki zastavljajo vse moči, da bi se polastili na severu mest Irun in San Sebastian in bi bili s tem zavzetjem komunisti odrezani od podpore iz Francije.

Obleganje Iruna.

Uporniški general Mola že več kakor en teden bombardira Irun z letali in težkih topov na kopnem in iz vojnih ladij. Očividci pravijo, da je obstreljevanje Iruna tako hudo, kakoršnega doslej na nobeni španski fronti ni bilo. Vladni vojski je očividno zmanjkalo streliva, zato je vladno topništvo le od časa do časa odgovarjalo na obstreljevanje, vendar pa je bil odpor vladne milice do 2. septembra izredno velik. Kadarkoli je prišlo do spopadov delavskih milicnikov in upornikov, so imeli na obeh straneh velike izgube. Če bi Irun prišel v last upornikov, bodo osvojili samo razvaline. Mesto je malone že vse razdejano.

Pohod upornikov na Madrid.

20.000 mož, ki pripadajo četam uporniškega generala Mole, je zapustilo svoje postojanke na severu, severozapadu in jugozapadu ter začelo napad proti vladnim četam, ki se nahajajo v obliki velikega loka na visoki planoti nad Madridom. V vojaških krogih smatrajo ta napad upornikov kot začetek uporniškega pohoda na Madrid. Na vseh frontah se opaža bledno živahno gibanje upornikov. Tudi od zapadne in jugozapadne strani so uporniške čete napravile prve poskuse prodiranja proti Madridu.

Kdo podpira rdečo vojsko?

Blumova francoska vlada je pridobila: Anglijo, Nemčijo, Italijo, Belgijo in Portugalsko za to, da so se zavezale, da ne bodo podpirale v španski državljanski vojni ne rdečih in ne belih upornikov. In ravno levičarska Francija, ki je prva prišla z načrtom nevtralnosti, čezdalje bolj podpira rdečo v Španiji s strojnimi in granatami, letali, protiletalskimi in težkimi topovi. To se je opazalo do 4. sept. zlasti pri Irunu, kjer so rdeči dobivali neprestano potrebno orožje iz francoske obmejne postaje, kamor so dan na dan prihajali vlaki, napolnjeni z orožjem in municijo. Nemški listi tudi trdijo, da so vodili rdeče čete francoski rezervni častniki in da so se na francoskem ozemlju nasproti Irunu nahajali rdeči artilerijski opazovalci. Predsednik Mehike Cardenas je izjavil 2. septembra pred kongresom ali zbornico, da je španska vlada zaprosila Mehiko za dobavo vojnega materijala. Mehikanska vlada je ustregla prošnji in je odposlala za prevoz v Španijo 200 tisoč pušk in 30 milijonov patronov. — Ruska sovjetska vlada je poslala doslej španskim vladnim četam pol milijona funtov denarne podpore.

Irun zavzet od upornikov.

Cela dva tedna so se bili najsrditejši boji krog močno utrjenega mesta Irun ob francoski meji. Dne 4. septembra je padel Irun v roke upornikov, ki so razvili sredi gorečega mesta staro špansko zastavo. Vladni milicniki, ki so v obupu odbijali napade upornikov, so malo pred zavzetjem mesta zbežali preko mosta na francoska tla. S padcem Iruna je zapečaten tudi usoda druge obmejne utrjene točke mesta San Sebastian. S to zmago uporniških čet je pretrgana zveza rdečih s Francijo, ki jim je tihotapila živila, vojni materijal in prostovoljce.

Nova vlada.

Ob času padca Iruna 4. septembra je odstopila v Madridu levičarska vlada pod predsedstvom Giral. Novo vlado je sestavil vodja levičarskih radikalov Largo Caballero in so v njej zastopani komunisti. V novi vladi je 7 socialistov, 2 komunisti, 2 levičarska republikanec, 1 Katalonec in 1 Bask. Dosedanji ministrski predsednik Giral je v novi vladi minister brez listnice. Zunanje zadeve je prevzel bivši novinar Alvarez de Vajo, ki je že bil poslanik v Mehiki in v Moskvi.

Tudi pri nas potrebno. Ni bilo nikdar toliko umazanije in svinjarije v takozvani lepi književnosti in umetnosti, kot je v

sedanji povojni dobi. Ta žalostni pojav se opaža v vseh državah. V nekaterih državah se je začel energičen boj zoper take umazanije, ki razširjajo vonj hleva ter kvarijo in ponižujejo ljudi do stopnje prebivalcev hleva. V Zedinjenih državah so začeli katoličani s svojo vrlo mladino na čelu smotren in vztrajen boj zoper uma-